

Məhəmməd Faiq oğlu BƏDƏLOV

Qərbi Kaspi Universitetinin magistrantı, Bakı, Azərbaycan

E-mail: mehammedbedelov2003@gmail.com

RƏQƏMSAL İQTİSADİYYAT ŞƏRAİTİNDƏ AZƏRBAYCANDA ELEKTRON TİCARƏTİN İNKİŞAFI VƏ HÜQUQİ-NORMATİV TƏNZİMLƏNMƏSİ

Xülasə

Məqalədə Azərbaycanda elektron ticarətin formalaşması və inkişafı rəqəmsal iqtisadiyyatın genişlənməsi kontekstində araşdırılır. Tədqiqatda internetdən istifadə imkanlarının artması, elektron ödəniş sistemlərinin yayılması, rəqəmsal platformaların inkişafı və istehlakçı davranışlarında baş verən dəyişikliklər elektron ticarətin əsas inkişaf amilləri kimi qiymətləndirilir. Eyni zamanda dövlətin rəqəmsallaşma siyasəti, elektron hökumət xidmətlərinin genişlənməsi və informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi bu sahənin institusional əsaslarını gücləndirən mühüm faktorlar kimi təhlil olunur. Məqalədə elektron ticarətin yalnız texnoloji proses deyil, həm də iqtisadi, sosial və hüquqi məzmun daşıyan çoxşaxəli fəaliyyət sahəsi olduğu vurğulanır. Hüquqi-normativ bazanın formalaşması, elektron müqavilələrin tanınması, istehlakçı hüquqlarının qorunması və elektron ödənişlərin təhlükəsizliyi rəqəmsal ticarət mühitində etibarlılığın təmin edilməsində əsas şərtlər kimi göstərilir. Nəticə etibarilə, elektron ticarət Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafına, bazar münasibətlərinin şəffaflaşmasına və rəqəmsal transformasiya prosesinin sürətlənməsinə mühüm töhfə verən strateji istiqamət kimi dəyərləndirilir.

Açar sözlər: elektron ticarət, rəqəmsal iqtisadiyyat, hüquqi-normativ baza, elektron ödənişlər, Azərbaycan.

UOT: 339.37:347.71(479.24)

JEL: L81, K24, O33, O38

DOI: <https://doi.org/10.54414/OZIY4536>

Giriş

Müasir dövrdə rəqəmsal texnologiyaların sürətli inkişafı iqtisadi münasibətlərin xarakterini dəyişdirərək ticarət fəaliyyətinin yeni formalarının meydana gəlməsinə şərait yaratmışdır. Bu prosesin mühüm istiqamətlərindən biri elektron ticarətin formalaşması və genişlənməsidir. Elektron ticarət ənənəvi alqı-satqı münasibətlərini rəqəmsal mühitə daşımaqla bazar iştirakçıları üçün daha çevik, əlçatan və səmərəli fəaliyyət imkanları yaradır [2]. İnternetdən istifadə səviyyəsinin yüksəlməsi, elektron ödəniş sistemlərinin yayılması, rəqəmsal platformaların inkişafı və istehlakçı davranışlarında baş verən dəyişikliklər elektron ticarətin sosial-iqtisadi əhəmiyyətini daha da artırmışdır.

Azərbaycanda elektron ticarətin inkişafı yalnız texnoloji imkanların genişlənməsi ilə məhdudlaşmır. Bu proses eyni zamanda dövlətin rəqəmsallaşma siyasəti, informasiya-

kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi, sahibkarlıq mühitinin transformasiyası və hüquqi-normativ bazanın formalaşması ilə sıx bağlıdır. Elektron hökumət xidmətlərinin genişlənməsi, onlayn ödənişlərə inamın artması və rəqəmsal xidmətlərdən istifadənin gündəlik həyatın tərkib hissəsinə çevrilməsi elektron ticarətin inkişafına mühüm təsir göstərmişdir. Bununla yanaşı, elektron müqavilələrin hüquqi qüvvəsinin tanınması, istehlakçı hüquqlarının müdafiəsi, şəxsi məlumatların qorunması, vergi və hesabatlılıq mexanizmlərinin tənzimlənməsi bu sahənin dayanıqlı inkişafı üçün institusional əsas yaratmışdır.

Elektron ticarətin iqtisadi əhəmiyyəti onun bazara çıxış imkanlarını genişləndirməsi, əməliyyat xərclərini azaltması, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün yeni imkanlar yaratması və rəqəbat mühitini gücləndirməsi

ilə izah olunur. Rəqəmsal ticarət platformaları sahibkarlara məhsul və xidmətlərini daha geniş auditoriyaya təqdim etmək imkanı verir, istehlakçılar üçün isə seçim imkanlarını və alış-veriş rahatlığını artırır [4]. Xüsusilə regionlarda elektron ticarətin yayılması məşğulluq, əlavə gəlir mənbələri və sosial-iqtisadi fəallıq baxımından mühüm nəticələr doğurur.

Bu baxımdan elektron ticarətin formalaşması və inkişafının elmi şəkildə araşdırılması aktual əhəmiyyət kəsb edir. Məqalədə Azərbaycanda elektron ticarətin meydana gəlməsi, onun inkişaf mərhələləri, hüquqi-normativ bazasının formalaşması, institusional və iqtisadi təsirləri təhlil olunur. Eyni zamanda elektron ticarətin təhlükəsiz, şəffaf və davamlı inkişafı üçün hüquqi tənzimləmə mexanizmlərinin rolu əsaslandırılır. Araşdırmanın məqsədi Azərbaycanda elektron ticarətin inkişafına təsir edən əsas amilləri müəyyənləşdirmək, mövcud hüquqi-normativ mühitin bu sahənin inkişafındakı rolunu qiymətləndirmək və rəqəmsal iqtisadiyyat şəraitində elektron ticarətin perspektivlərini elmi baxımdan izah etməkdir.

Təhlil

Azərbaycanda elektron ticarətin meydana gəlməsi və mərhələli şəkildə inkişaf etməsi ölkədə rəqəmsal texnologiyaların sosial və iqtisadi həyata daha geniş inteqrasiyası ilə əlaqədardır. İnternetdən istifadə imkanlarının genişlənməsi əhalinin alış-veriş davranışlarında yeni meyillər yaratmışdır. Əvvəllər əsasən fiziki mağazalara üstünlük verən istehlakçılar zaman keçdikcə onlayn satış platformalarından istifadəyə daha çox maraq göstərmişlər. Bu tendensiya xüsusilə gənclər arasında daha sürətlə yayılmışdır. Elektron ticarət ilk dövrlərdə daha çox Bakı və digər iri şəhərlərdə inkişaf etmiş, sonrakı mərhələlərdə isə regionlarda da yayılmağa başlamışdır [4].

Dövlət tərəfindən həyata keçirilən rəqəmsallaşma siyasəti elektron ticarətin inkişafına mühüm təkan vermişdir. Elektron hökumət xidmətlərinin tətbiqi və genişlənməsi insanların rəqəmsal xidmətlərə inamını artırmışdır. Bu inam onlayn ödənişlərə və internet üzərindən alış-verişə marağın yüksəlməsinə səbəb olmuşdur. Dövlət proqramları

çərçivəsində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafına xüsusi diqqət ayrılmışdır. Sahibkarlar da bu prosedən istifadə edərək məhsul və xidmətlərini rəqəmsal platformalarda təqdim etməyə başlamışlar. Elektron ödəniş sistemlərinin yayılması isə ticarət əməliyyatlarının daha rahat və əlçatan həyata keçirilməsinə şərait yaratmışdır.

Elektron ticarətin dayanıqlı və təhlükəsiz inkişafı üçün hüquqi-normativ əsasların formalaşdırılması xüsusi əhəmiyyət daşımışdır. Azərbaycanda bu sahə üzrə qəbul edilmiş qanunvericilik aktları elektron ticarət münasibətlərinin hüquqi çərçivəsini müəyyən edir. Elektron müqavilələrin hüquqi qüvvəsinin tanınması tərəflər arasında etibarlı münasibətlərin qurulmasına imkan vermişdir. Bu isə həm satıcıların, həm də alıcıların maraqlarının qorunduğu daha təhlükəsiz rəqəmsal mühitin yaranmasına xidmət etmişdir. Mövcud hüquqi normalar istehlakçı hüquqlarının müdafiəsini, məlumatların qorunmasını və elektron mühitdə təhlükəsizliyin təmin edilməsini nəzərdə tutur.

Normativ tənzimləmə mexanizmləri elektron ticarətlə məşğul olan subyektlərin fəaliyyətini müəyyən qaydalar əsasında həyata keçirməsinə imkan yaradır [1]. Bu qaydalar alıcı və satıcı münasibətlərinin daha aydın, şəffaf və hüquqi baxımdan əsaslandırılmış formada qurulmasına xidmət edir. Elektron ödənişlərin təhlükəsizliyi, vergi öhdəlikləri, hesabatlılıq və dövlət nəzarəti kimi məsələlər hüquqi sənədlərdə mühüm yer tutur. Belə mexanizmlər bazarda şəffaflığın güclənməsinə, qanunvericiliyin icrasına və iştirakçılar üçün daha sabit fəaliyyət mühitinin formalaşmasına şərait yaradır. Buna görə də elektron ticarətin inkişafı hüquqi-normativ tənzimləmə ilə sıx bağlıdır.

Mövcud hüquqi-normativ baza elektron ticarətin davamlı inkişafı üçün mühüm institusional əsas yaradır. Hüquqi sabitlik sahibkarların bu sahəyə marağını artırır və investisiya mühitinin yaxşılaşmasına müsbət təsir göstərir. Texnoloji dəyişikliklərin sürətlə baş verdiyi bir şəraitdə normativ bazanın daim yenilənməsi və təkmilləşdirilməsi zəruri hesab olunur. Beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və milli qanunvericiliyin bu təcrübəyə uyğunlaşdırılması hüquqi mexanizmlərin daha səmərəli

qurulmasına kömək edir. Rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafı yeni hüquqi çağırışlar yaratdığı

üçün bu sahədə tənzimləmə mexanizmlərinin çevikliyi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Cədvəl 1. Azərbaycanda elektron ticarətin formalaşması və hüquqi-normativ bazasının əsas mərhələləri.

İstiqamət	Məzmun	Elektron ticarətə təsiri
Rəqəmsal infrastrukturun inkişafı	İnternet imkanlarının genişlənməsi və İKT-nin yayılması	Onlayn ticarət fəaliyyətinin genişlənməsi
Dövlətin rəqəmsallaşma siyasəti	Elektron hökumət xidmətləri və dövlət proqramları	Rəqəmsal mühitə inamın artması
Elektron ödəniş sistemləri	Kart ödənişləri və onlayn bank xidmətləri	Ticarət əməliyyatlarının daha asan həyata keçirilməsi
Hüquqi-normativ baza	Elektron ticarət sahəsində qanunvericilik	Hüquqi sabitliyin və etibarlılığın təmin edilməsi
Nəzarət və tənzimləmə mexanizmləri	Vergi, hesabatlılıq və dövlət nəzarəti	Şəffaf və təhlükəsiz bazar mühitinin formalaşması

Mənbə: [1] mənbə əsasında hazırlanmışdır.

Cədvəl 1-də verilən məlumatlar elektron ticarətin ölkə iqtisadiyyatına göstərdiyi təsirləri sistemli şəkildə ümumiləşdirir. Rəqəmsal satış kanallarının genişlənməsi ticarət dövriyyəsinin artmasına səbəb olur [3]. Bu artım bazarda iştirak edən subyektlərin sayını çoxaldır və iqtisadi fəallığın daha geniş sahələrə yayılmasına şərait yaradır. Elektron ticarət ənənəvi satış imkanlarından kənarda qalan sahibkarların bazara daxil olmasını asanlaşdırır. Bu xüsusiyyət iqtisadi münasibətlərin daha açıq, çevik və rəqabətə əsaslanan formada qurulmasına imkan verir. Rəqəmsal ticarət yeni bazar segmentlərinin yaranmasına təkan verir və iqtisadi artım üçün əlavə imkanlar formalaşdırır.

İqtisadi səmərəlilik baxımından elektron ticarət resurslardan daha məqsədyönlü istifadə edilməsinə şərait yaradır. Əməliyyat xərclərinin azalması sahibkarlıq fəaliyyətinin gəlirliliyini artırır. Marketing, satış və idarəetmə proseslərinin rəqəmsallaşdırılması biznes subyektlərinin maliyyə yükünü yüngülləşdirir [2]. Bu üstünlük xüsusilə kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin bazarda mövqelərini gücləndirməsi üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır. İdarəetmə proseslərinin sadələşməsi qərarların daha sürətli qəbul edilməsinə imkan verir. Rəqəmsal alətlər biznes risklərinin daha sistemli idarə olunmasına kömək edir və maliyyə dayanıqlığını möhkəmləndirir.

Elektron ticarətin məşğulluq və gəlir imkanlarına təsiri də getdikcə daha aydın görünür. Onlayn satış, rəqəmsal marketing, elektron xidmətlər və platforma əsaslı fəaliyyət

sahələrində yeni iş formaları yaranır. Bu fəaliyyət növləri əmək bazarında çevik məşğulluq modellərinin yayılmasını stimullaşdırır. Regionlarda yaşayan əhali üçün əlavə gəlir mənbələri formalaşır. Coğrafi məsafələrin iqtisadi əhəmiyyətinin azalması əmək bazarının daha geniş miqyasda fəaliyyət göstərməsinə imkan verir. Nəticədə regionlarda iqtisadi fəallıq artır və rəqəmsal ticarət sosial-iqtisadi inkişafın dəstəklənməsində mühüm rol oynayır [10].

Azərbaycanda elektron ticarətin inkişafı yalnız texnoloji imkanların genişlənməsi ilə izah edilə bilməz. Bu proses həm də cəmiyyətdə rəqəmsal davranış mədəniyyətinin formalaşması ilə bağlıdır. İnsanların gündəlik həyatında onlayn xidmətlərdən daha çox istifadə etməsi ticarət münasibətlərinə də təsir göstərmişdir. Elektron alış-veriş tədricən sadəcə alternativ seçim olmaqdan çıxaraq praktik və əlverişli ticarət forması kimi qəbul olunmağa başlamışdır. Bu dəyişiklik istehlakçıların rahatlıq, sürət və əlçatanlıq tələbləri ilə əlaqədardır. Elektron ticarət sosial davranış modelinin bir hissəsinə çevrildikcə hüquqi tənzimləmənin də daha çevik və adaptiv olması zərurəti yaranır. Cəmiyyətin gözləntiləri normativ bazanın inkişaf istiqamətlərinə təsir edən mühüm amillərdən biridir [5].

Sahibkarlıq mühiti baxımından elektron ticarət yeni biznes modellərinin formalaşmasına geniş imkan yaratmışdır. Ənənəvi ticarətdə tələb olunan yüksək başlanğıc xərcləri elektron mühitdə əhəmiyyətli dərəcədə azalır. Bu xüsusiyyət gənc

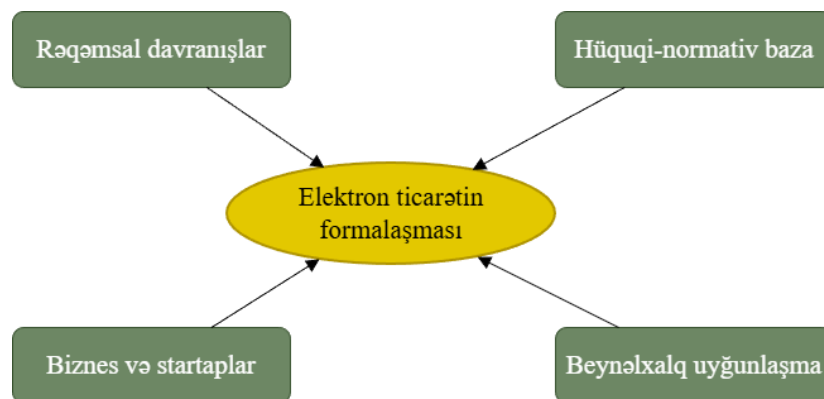
sahibkarların, startapların və kiçik biznes subyektlərinin bazara çıxışını asanlaşdırır. Hüquqi-normativ bazanın mövcudluğu bu subyektlərin fəaliyyətini daha təhlükəsiz və əvvəlcədən proqnozlaşdırıla bilən edir. Elektron ticarətdə qeydiyyat, müqavilə, ödəniş və məsuliyyət məsələlərinin hüquqi baxımdan tənzimlənməsi sahibkarlıq risklərini azaldır. Bu şəraitdə sahibkarlar fəaliyyətlərini daha rahat planlaşdırı və bazar imkanlarından daha səmərəli istifadə edə bilirlər.

Hüquqi-normativ bazanın əhəmiyyəti istehlakçıların müdafiəsi baxımından da xüsusi önəm daşıyır. Elektron mühitdə alıcı ilə satıcı arasında birbaşa fiziki təmasın olmaması hüquqi təminatla olan ehtiyacı artırır. İstehlakçı hüquqlarının qorunması elektron ticarətə etimadın əsas şərtlərindən biridir. Qanunvericilik bu münasibətləri tənzimləməklə tərəflər arasında hüquqi balans yaradır. Elektron müqavilələrin hüquqi qüvvəsinin

tanınması bu etimadı daha da gücləndirir. Eyni zamanda şəxsi məlumatların qorunması və məxfilik məsələləri də normativ sənədlərdə mühüm yer tutur.

Beynəlxalq təcrübə ilə uyğunlaşma elektron ticarətin hüquqi inkişafında əsas istiqamətlərdən biri kimi çıxış edir. Qlobal rəqəmsal ticarət mühitində baş verən dəyişikliklər milli qanunvericiliyin də yenilənməsini zəruri edir. Azərbaycan bu sahədə beynəlxalq normalara uyğunlaşmaq istiqamətində müəyyən addımlar atır. Bu uyğunlaşma transsərhəd elektron ticarətin inkişafı üçün əlverişli şərait yaradır. Hüquqi mexanizmlərin çevikliyi yeni texnoloji həllərin tətbiqini asanlaşdırır. Normativ bazanın müasir tələblərə cavab verməsi elektron ticarətin davamlı inkişafını dəstəkləyir və ölkə iqtisadiyyatının rəqəmsal transformasiyasının mühüm tərkib hissəsinə çevrilir.

Sxem 1. Azərbaycanda elektron ticarətin formalaşmasına təsir edən əsas institusional və hüquqi amillər.

Mənbə: [3] mənbə əsasında hazırlanmışdır.

Sxem 1-də ümumiləşdirilən amillər göstərir ki, Azərbaycanda elektron ticarət yalnız texnoloji proses kimi deyil, həm də sosial, iqtisadi, institusional və hüquqi məzmun daşıyan çoxşaxəli hadisə kimi formalaşır. Rəqəmsal davranışların yayılması əhalinin onlayn xidmətlərə daha rahat uyğunlaşmasına şərait yaratmışdır. Bu uyğunlaşma elektron alış-verişə marağın artmasına təsir etmişdir. Sahibkarlıq mühitində baş verən dəyişikliklər rəqəmsal platformaların praktiki üstünlüklərini daha aydın şəkildə ortaya

çıxarmışdır [8]. Hüquqi-normativ mexanizmlər isə bu proseslərin müəyyən çərçivədə, daha etibarlı və sabit formada inkişaf etməsinə imkan vermişdir. Bu amillərin qarşılıqlı əlaqəsi elektron ticarətin dayanıqlı əsaslar üzərində qurulmasını təmin edir [9].

Hüquqi mühitin mövcudluğu elektron ticarət subyektlərinin fəaliyyətində aydınlıq yaradır. Qanunvericilik satıcı və alıcı münasibətlərinin hüquqi baxımdan tənzimlənməsinə imkan verir. Elektron müqavilələrin tanınması ticarət prosesində qarşılıqlı etimadı gücləndirir

[1]. Bu etimad bazar iştirakçılarının rəqəmsal mühitdə daha fəal davranmasına şərait yaradır. Hüquqi çərçivə olmadan elektron ticarətin genişlənməsi müxtəlif risklərlə müşayiət oluna bilər. Mövcud normativ mexanizmlər bu risklərin minimuma endirilməsinə xidmət edir. Hüquqi sabitlik elektron ticarətin inkişaf tempinə birbaşa təsir göstərən amillərdən biridir.

Sahibkarlıq baxımından elektron ticarət bazara daxilolma imkanlarını əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirir. Rəqəmsal mühit başlanğıc xərclərini azaltmaqla yeni biznes təşəbbüslərinin yaranmasını stimullaşdırır. Kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün elektron platformalar daha əlçatan fəaliyyət mühiti yaradır. Bu şəraitdə hüquqi-normativ mexanizmlər biznes proseslərinin daha planlı və təhlükəsiz qurulmasına kömək edir. Elektron ticarət mühitində fəaliyyət göstərən subyektlər riskləri daha əvvəlcədən qiymətləndirə bilirlər. Bu imkanlar sahibkarlıq fəaliyyətinin davamlılığını artırır və iqtisadi strukturda yeni inkişaf istiqamətləri formalaşdırır.

Elektron ticarətin inkişafına təsir göstərən əsas amillərdən biri də rəqəmsal bacarıqların səviyyəsidir. Əhalinin texnologiyadan istifadə vərdişlərinin artması onlayn ticarətə keçidi asanlaşdırır. Rəqəmsal savadlılıq yüksəldikcə elektron platformalardan istifadə daha geniş yayılır. Bu meyil xüsusilə gənc və orta yaş qruplarında daha aydın müşahidə olunur [2]. Elektron ticarət gündəlik istehlak davranışlarının tərkib hissəsinə çevrilir. Bu proses ticarət mədəniyyətində mərhələli dəyişikliklər yaradır. Rəqəmsal bacarıqların inkişafı hüquqi tənzimləmələrin praktik tətbiqini də daha səmərəli edir.

Texnoloji xidmət təminatçıları və platforma operatorları elektron ticarət mühitində mühüm funksiyaya malikdirlər. Onların təqdim etdikləri texniki həllər ticarət proseslərinin təhlükəsiz, fasiləsiz və səmərəli aparılmasına imkan verir. Elektron platformaların etibarlılığı istifadəçi inamının formalaşmasına birbaşa təsir göstərir. Bu etimad hüquqi mexanizmlərlə birlikdə bazarın sabitliyini gücləndirir. Platforma səviyyəsində tətbiq olunan daxili qaydalar ümumi normativ çərçivəni tamamlayır. Texniki standartlar

hüquqi tələblərlə uyğunlaşdırıldıqda risklər daha effektiv idarə olunur. Bu uyğunluq elektron ticarətin institusional baxımdan möhkəmlənməsinə xidmət edir [7].

Maliyyə institutlarının iştirakı elektron ticarətin hüquqi və iqtisadi əsaslarını daha da möhkəmləndirir. Banklar və ödəniş təşkilatları rəqəmsal ticarət üçün uyğun maliyyə alətləri təqdim edirlər. Onlayn ödənişlərin hüquqi baxımdan tanınması bu alətlərin geniş istifadəsinə şərait yaradır. Maliyyə əməliyyatlarının şəffaflığı dövlət nəzarət mexanizmlərinin işləməsi üçün də əlverişli mühit formalaşdırır. Bu proses vergi və hesabatlılıq məsələlərinin daha düzgün icrasını təmin edir. Elektron ticarət maliyyə sisteminə inteqrasiya olunduqca daha sabit inkişaf trayektoriyası əldə edir.

Nəticə

Azərbaycanda elektron ticarətin formalaşması və inkişafı rəqəmsal texnologiyaların geniş tətbiqi, internetdən istifadə imkanlarının artması, elektron ödəniş sistemlərinin yayılması və istehlakçı davranışlarında baş verən dəyişikliklərlə sıx bağlıdır. Elektron ticarət ölkədə ticarət münasibətlərinin daha çevik, əlçatan və səmərəli şəkildə qurulmasına şərait yaratmış, sahibkarlıq subyektləri üçün yeni bazar imkanları formalaşdırmışdır. Xüsusilə kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün elektron platformalar bazara daxilolma xərclərini azaltmaqla rəqabət mühitinin genişlənməsinə və iqtisadi fəallığın artmasına müsbət təsir göstərmişdir. Elektron ticarətin davamlı inkişafında hüquqi-normativ bazanın rolu xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Elektron müqavilələrin hüquqi qüvvəsinin tanınması, istehlakçı hüquqlarının müdafiəsi, şəxsi məlumatların qorunması, elektron ödənişlərin təhlükəsizliyi, vergi öhdəlikləri və hesabatlılıq mexanizmlərinin tənzimlənməsi rəqəmsal ticarət mühitində etibarlılığın və şəffaflığın təmin edilməsinə xidmət edir. Bu baxımdan mövcud qanunvericilik elektron ticarət iştirakçıları arasında hüquqi münasibətlərin daha aydın və sabit əsaslarla qurulmasına imkan yaradır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi. Elektron ticarət haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (№ 908-IIQ, 10 may 2005-ci il). Bakı. 2005.
2. Qasımlı V., Talibova M., Quliyeva G., Musayibov A., Mirzəyev F., Qədəşov A., Əhmədova G. Rəqəmsal iqtisadiyyat. Bakı: Azprint. 2023.
3. United Nations Conference on Trade and Development. E-commerce and the digital economy in transition economies: Azerbaijan country profile. United Nations Publications. 2021.
4. Süleymanov E., İbrahimova X. Elektron ticarətin Azərbaycanda inkişaf perspektivləri. Bakı Mühəndislik Universiteti. 2018.
5. Demirbilek İ. Dijital ekonomik platformlarda dıışsal emek kullanımı, istihdam ve sosyal koruma ilişkisi. Bandırma Onyedı Eylöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2023;6:9–44. Doi: 10.38120/banusad.1367133
6. Küçük Ö. Emeğin dijital dönüşümü ve istihdam. Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi, 2021;4(8):307–328. Doi: 10.35235/uicd.938951
7. Özbay R.D., Yılmaz Genç S. Dijital ekonomi: Sistematik bir literatür araştırması. JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy, 2023;8(2):606–618. <https://izlik.org/JA78TA77WM>
8. Quluzadə T. Rəqəmsal iqtisadiyyat və innovasiya: Rəqəmsal biznes modelləri. V Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı (ss. 18–24). Marmaris. 2024.
9. Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi. (2018, 11 iyul). Azərbaycanda elektron ticarətin mövcud vəziyyəti və inkişaf perspektivləri müzakirə olunub.
10. Abdullayev K., Allahyarov R., Teymurova G., Zeynalov M., Fataliyeva G. The role of digital transformation in building a competitive economy: A case study of Azerbaijan. Economic Affairs, 2023;68(2s):705–710. Doi: 10.46852/0424-2513.2s.2023.11

Mahammad Faig BADALOV

Master's student at Western Caspian University, Baku, Azerbaijan

DEVELOPMENT AND LEGAL-REGULATORY FRAMEWORK OF E-COMMERCE IN AZERBAIJAN IN THE DIGITAL ECONOMY

Summary

The article examines the formation and development of e-commerce in Azerbaijan within the context of the expanding digital economy. The study identifies the growth of internet access, the spread of electronic payment systems, the development of digital platforms, and changes in consumer behavior as the main factors influencing the advancement of e-commerce. At the same time, the government's digitalization policy, the expansion of e-government services, and the application of information and communication technologies are analyzed as important factors strengthening the institutional basis of this field. The article emphasizes that e-commerce is not only a technological process but also a multidimensional sphere with economic, social, and legal significance. The formation of a legal and regulatory framework, recognition of electronic contracts, protection of consumer rights, and security of electronic payments are considered essential conditions for ensuring trust and transparency in the digital trade environment. As a result, e-commerce is evaluated as a strategic direction that contributes to entrepreneurship development, the transparency of market relations, and the acceleration of digital transformation in Azerbaijan.

Keywords: e-commerce, digital economy, legal and regulatory framework, electronic payments, Azerbaijan.

Мухаммад Фаиг БАДАЛОВ

Западно-Каспийский университет, магистрант, Баку, Азербайджан

РАЗВИТИЕ И НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛИ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

Резюме

В статье исследуются формирование и развитие электронной торговли в Азербайджане в контексте расширения цифровой экономики. В качестве основных факторов развития электронной торговли рассматриваются рост доступа к интернету, распространение электронных платёжных систем, развитие цифровых платформ и изменения в потребительском поведении. Одновременно политика цифровизации государства, расширение электронных государственных услуг и применение информационно-коммуникационных технологий анализируются как важные факторы, укрепляющие институциональную основу данной сферы. В статье подчёркивается, что электронная торговля представляет собой не только технологический процесс, но и многогранную сферу, имеющую экономическое, социальное и правовое значение. Формирование нормативно-правовой базы, признание электронных договоров, защита прав потребителей и безопасность электронных платежей рассматриваются как необходимые условия обеспечения доверия и прозрачности в цифровой торговой среде. В результате электронная торговля оценивается как стратегическое направление, способствующее развитию предпринимательства, повышению прозрачности рыночных отношений и ускорению цифровой трансформации в Азербайджане.

Ключевые слова: электронная торговля, цифровая экономика, нормативно-правовая база, электронные платежи, Азербайджан.

Daxil olub: 14.05.2026